

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A külföldi határozatok magyarországi végrehajtásának bírósági gyakorlata

Szerző:

dr. Szalai-Almádi Ildikó

bírósági titkár

2015.

Törvényszék székhelyén működő járásbíróság titkáráként gyakran szembesültem a külföldön meghozott határozatok végrehajtása során a végrehajtást kérő részéről felmerült bizonytalansággal, nevezetesen, hogy a határon túl meghozott határozatok végrehajtása esetében mely jogszabályt (végrehajtási törvényt, EK rendeletet, jogsegélyegyezményt, stb.) kell alkalmazni; kell-e kérni külön a határozat elismerését, vagy sem; milyen iratokat kell csatolni és milyen iratok csatolására lehet a végrehajtást kérőt felhívni; milyen nyelven nyújthatók be az egyes okiratok.

Írásomban igyekszem ezeket a követelményeket összefoglalni. Bízom benne, hogy sikerül átfogó, és főleg átlátható képet sikerül nyújtanom, amely a joggyakorlatot jelentősen megkönnyíti, különös tekintettel arra, hogy egy ilyen típusú írást nem sikerült a mai napig fellelnem.

1. A joghatóságról röviden

A kérelem benyújtása, illetőleg a bíróság részéről annak érdemben történő vizsgálata előtt mindenekelőtt a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. tvr. IX. és XI. fejezet rendelkezéseit kell figyelembe venni. Amennyiben a feltételek nem állnak fenn, a kérelmet a bíróságnak érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani.

A joghatóság kérdésével bővebben nem kívánok foglalkozni, hiszen a tanulmányom célja nem ennek bővebb kifejtése, azért mindenképpen - mint előfeltételt - meg kívántam említeni.

2. A végrehajtani kért határozat minimum követelményei.

A külföldi határozatok végrehajtásáról a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) XIII. fejezete rendelkezik. A Vht. 205. §-a szerint külföldi bíróság és választottbírósági határozatot törvény, nemzetközi egyezmény vagy viszonyosság alapján lehet végrehajtani, illetőleg akkor ha a határozat megfelel a Vht. 15. §-ában foglaltaknak, azaz az polgári ügyben hozott marasztaló határozat, vagy a büntetőügyben hozott határozat polgári jogi igénnyel kapcsolatos marasztalást tartalmaz, vagy bíróság által jóváhagyott egyezségen alapul.

Bár a Vht. 206. §-a csak a 15. §-ra utal vissza, a külföldi határozatnak ezen felül szükség van arra is, hogy a határozat megfeleljen a végrehajtás általános feltételeinek [marasztalást tartalmaz; jogerős vagy előzetesen végrehajtható; teljesítési határidő letelt (Vht. 13. §)]. Vizsgálni kell a Vht. 14. §-ában foglalt külön feltétel meglétét is. A hat hónapnál régebbi tartásdíjrészletek végrehajtását tehát csak akkor lehet elrendelni, ha a végrehajtást kérő valószínűsítette, hogy a

tartásdíjhátralék az adós rosszhiszemű magatartására vezethető vissza, vagy annak érvényesítését alapos okból mulasztotta el (*KjK-Kerszöv: A bírósági végrehajtás magyarázata, 2003.,864. oldal*).

A Vht. ugyan csak bírósági és választottbírósági határozatokat említ, azonban törvény, nemzetközi egyezmény alapján a bírósági határozattal azonos jellegű határozatnak minősítheti a közjegyző által meghozott határozatokat is. Ahol a bírósági (választottbírósági) határozaton alapuló, és a közjogi határozaton alapuló határozatok végrehajtásában különbség van, ott külön utalni fogok rá.

3. A bírósági eljárás első szakasza, a végrehajtási tanúsítvány

3.1. Hatáskör és illetékesség, Vht. 16. § és Vht. 23/B. §

A Vht. 16. §-a a külföldi határozat alapján indult végrehajtás elrendelésénél a hatásköröket alapvetően a törvényszék székhelyén működő járásbíróságra, Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróságra telepíti. Kivétel a választottbírósági határozat, ahol a törvényszék jár el.

Az illetékességet vagyoni jogi ügyekben az adós lakóhelye, székhelye, ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe, illetve közvetlen kereskedelmi képviselése esetén a fióktelep, illetőleg a képviselő helye határozza meg.

A 2201/2003/EK rendelet 42. cikke szerint kiállított igazolással ellátott külföldi határozat (bírósági egyezség) alapján a kötelezett, vagy a gyermek szokásos tartózkodási helye, míg a 4/2009/EK rendelet szerinti tartási ügyben, a hágai jegyzőkönyv hatálya alá tartozó tagállamokban

hozott bírósági határozat (perbeli egyezség) alapján az adós lakóhelye, székhelye, ezek hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helye határozza meg az illetékességet.

Ha az európai fizetési meghagyást magyar közjegyző bocsátotta ki, az európai fizetési meghagyás kibocsátó közjegyző rendelkezik a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel és illetékességgel.

A záradék kiállítására vonatkozó hatásköri és illetékességi szabályok ugyanezek a Vht. 23/B. §-a alapján.

3.2. A tanúsítvány meghozatalának előfeltétele, a kérelem

Mint minden polgári eljárásban, a végrehajtási eljárásban is érvényesül (Vht. 9. §-a alapján) a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 3. § (1) bekezdésében foglalt azon szabály, hogy a bíróság kérelem alapján jár el.

A végrehajtást kérő tehát akkor jár el helyesen, ha az általa végrehajtani kért határozat elismerését kifejezetten kéri az 5. pontban felsorolt határozatok kivételével.

Célszerű a kérelemben megjelölni azt is, hogy mely törvény, nemzetközi egyezmény, stb. alapján kéri a határozat elismerését, mivel a kérelem akkor felel meg a pp. 121. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt határozottság követelményének.

3.3. A kérelemhez csatolandó iratok.

3.3.1. A határozat.

A Vht. 207. §-a rendelkezik arról, hogy a végrehajtást kérő a végrehajtási kérelemhez köteles csatolni a végrehajtandó külföldi határozatot és - szükség esetén, a bíróság felhívására - ennek magyar fordítását.

Célszerű - a hiánypótlási felhívással járó idővesztés elkerülendő - a határozat fordítását is, lehetőség szerint hiteles fordítás formájában is a kérelemhez csatolni (kivéve 4/2009. Ek rendelet alapján folyó eljárások).

3.3.2. Az elismerés alapjául szolgáló nemzetközi egyezmény szerinti melléletek

Az elismerés alapjául szolgáló nemzetközi jogsegélyegyezmények külön-külön meghatározzák, hogy melyek azok a további dokumentumok, amelyeket a kérelemhez kell csatolni. Ezek az okiratok fajtájuk szerint elég szűk skálán mozognak, nagyon hasonlóak, de azért vannak különbségek, különösen amikor valamely jogsegélyegyezmény alapján kéri a végrehajtást.

A leggyakoribbak:

- igazolás a bírói határozat jogerejéről és végrehajthatóságáról, ha az a kiadmányból nem tűnik ki;
- igazolás arról, hogy a perbe nem bocsátkozott alperes vagy meghatalmazottja legalább egy ízben kellő időben és szabályszerűen bírói idézést vett kézhez;

- ezek hiteles fordítását;
- van olyan egyezmény, amely megköveteli ezen iratok igazságüggyel foglalkozó minisztérium általi hitelesítését is (1985. évi 15. tvr.).

3.4. Az Európai Unió tagállamában hozott határozatok végrehajtásához szükséges mellékletek

Az uniós rendeleteken alapuló végrehajtás leegyszerűsödik. Bár e határozatoknál is ismerni kell azt a rendeletet, amelyen a végrehajtás alapul, azonban itt lényegében csak a határozatot és a rendelet által meghatározott formanyomtatványt, az úgynevezett tanúsítványt kell csatolni a kérelemhez.

A tanúsítványt minden esetben a határozatot hozó külföldi bíróságnak kell kitöltenie. Fordítása többnyire nem is szükséges, hiszen a tanúsítványok, és általában a rendeletek által meghatározott formanyomtatványok minden uniós tagállamban, a tagállam nyelvén is rendelkezésre állnak, formájuk, számozásuk ugyanolyan, így nyelvismeret hiányában is megismerhető azok tartalma.

3.4.1. Milyen típusú tanúsítvány kiállítását indítványozzuk a határozatot hozó, származási bíróságnál?

Célszerű előre végiggondolni, hogy miért is indítanak végrehajtást. Ugyanis egy határozatot adott esetben többféle tanúsítvánnyal is el lehet látni, mert sok olyan határozat van, amely több rendelet követelményeinek vagy a rendelet több részében foglaltaknak is megfelel.

Példának okáért ilyen a házassági ügyekre és szülői felelősségre vonatkozó eljárásokról szóló 2201/2003/EK rendelet (továbbiakban: 2201/2003/EK rendelet), melyben vagy a 28. cikk szerint meghatározott mindkét fél közös gyermeke tekintetében a szülő felelősség gyakorlásáról hozott határozat végrehajtását kéri a 39. cikk szerinti tanúsítvány csatolásával; vagy a 40. cikk szerinti láthatási jog és a gyermek visszavitele tárgyában meghozott határozat 41. cikk (1) bekezdésében vagy 42. cikk (1) bekezdésében meghatározott tanúsítvány csatolásával.

Másik gyakori eset a polgári és kereskedelmi ügyekben hozott határozatokról szóló 44/2001/EK rendelet (továbbiakban: 44/2001/EK rendelet) és a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló 805/2004/EK rendelet (továbbiakban: 805/2004/EK rendelet) összemosása. Amennyiben a külföldi bíróság a 44/2001/EK rendelet szerinti tanúsítványt állította ki, a végrehajtást nem lehet a 805/2004/EK rendelet szerint lefolytatni.

3.4. Az elismerés

3.4.1. A főszabály

A Vht. 208. §-a rendelkezik arról, hogy amennyiben a határozat megfelel a korábban írtaknak (mely feltételezi azt is, hogy a megfelelő mellékletek is csatolva lettek az iratokhoz, hiszen a bíróság csak akkor van abban a helyzetben, hogy megállapítsa a határozat megfelelőségét) a bíróság a végzésével a külföldi határozatra végrehajtási tanúsítványt vezet, amelyben azt tanúsítja, hogy a határozat a magyar jog szerint a belföldi bíróság (választottbíróság) határozatával azonos módon végrehajtható.

Maga a tanúsítvány egy végzés, és a bíróság azt nem a határozatra vezeti rá, hanem külön íven szövegezi, tehát egy külön végzést hoz arról, hogy a határozatot elismeri, vagy az elismerést megtagadja.

3.4.2. A Vht. 210/A. és 210/B. §-a szerinti uniós rendeletek szerinti határozat elismerése

A Vht. említett szakaszai rendelkeznek arról, hogy mely uniós rendeletek alapján hozott határozatoknál előzi meg a végrehajtás elrendelését (végrehajtási lap vagy záradék kiállítását) elismerési eljárás lefolytatása.

Ezek a következők:

- a már 3.4.1. pontban említett 2201/2003/EK rendelet szerinti határozatok,
- a szintén 3.4.1. pontban említett 44/2001/EK rendelet szerinti határozatok és
- a hágai jegyzőkönyv hatálya alá nem tartozó tagállamban a tartással kapcsolatos 4/2009/EK rendelet szerinti határozatok (gyakorlatilag a 2011. június 18. előtt indult eljárásokban hozott határozat).

3.4.3. A határozat elismerésénél vizsgálandó (vizsgálható) követelmények

A külföldi határozatok (mint ahogy a hazai határozatok sem) a végrehajtási eljárásban érdemben (tartalmilag) nem vizsgálhatók.

A határozat elismerésének megtagadásainak indokait az elismerés alapjául szolgáló törvények, jogsegélyegyezmények, uniós rendeletek tartalmazzák, melyek általában eljárásjogi minimumszabályok. Ilyenek például

- közjogi clausula (amennyiben a határozat ellentétében áll a végrehajtás helye szerinti ország közrendjével, azaz alkotmányos alapelveivel)
- res iudicata esete,
- ha a határozatot az alperes távollétében hozták, amennyiben az alperesnek nem kézbesítették az eljárást megindító iratot megfelelő időben, és olyan módon, hogy védelméről gondoskodhasson.

Bizonyítási eljárást értelemszerűen nem lehet lefolytatni, legalábbis az első fokú bíróság előtt, bár ebben is van kivétel, például az Albániával kötött 1960. évi 25. tvr-rel kihirdetett jogsegélyegyezmény 50. cikke akként rendelkezik, hogy a bíróság a végrehajtási eljárás megindítása előtt - szükség esetén - a kérelmezőt megidézheti, tőle felvilágosítást kérhet vagy hiánypótlásra hívhatja fel. A bíróság az adóst is meghallgathatja a végrehajtási kérelem felől és felvilágosítást kérhet attól a bíróságtól, amely a határozatot hozta.

3.4.4. A jogorvoslat

A végzés ellen a felek jogorvoslattal élhetnek. A bíróság - végrehajtási eljárásban rendhagyó módon - az adós részére is közvetlenül kézbesíti a határozatot.

A jogorvoslati határidő alapesetben - amennyiben a törvény, nemzetközi egyezmény, stb. másként nem rendelkezik - a Pp. szabályai szerint alakul, azonban minden esetben figyelembe kell

venni a végrehajtás alapjául szolgáló jogszabályt, mivel gyakran előfordul, hogy az a 15 napos határidőnél hosszabbat állapít meg, pl. 2201/2003/EK rendelet III. fejezet 2. szakasz 33. cikk (5) bekezdése szerinti egy hónap.

A Vht. 214. § (1) bekezdése szerint felülvizsgálati kérelemnek is helye van - a végrehajtási eljárásban egyedüli módon - a másodfokon jogerőre emelkedett olyan végzés ellen, amellyel a bíróság külföldi határozat végrehajtási tanúsítvánnyal való ellátásáról, illetőleg végrehajtásának elrendeléséről döntött.

4. A végrehajtási lap/záradék kiállítása

Az elismerő végzés jogerőre emelkedése után, külön eljárásban van lehetőség a végrehajtható okirat kiállítására (Kúria 2012. évi 98. eseti döntése), melyet a Vht. 209. §- a szabályoz: a 208. § szerint hozott végzés jogerőre emelkedése után a bíróság a végrehajtási tanúsítvánnyal ellátott külföldi határozat alapján végrehajtási lapot, illetőleg vele egy tekintet alá eső végrehajtható okiratot állít ki.

A bírósági határozatok alapján végrehajtási lap, a közokiratok alapján végrehajtási záradék kiállításának van helye.

5. Elismerést nem igénylő esetek

Ahogy a 3.4.2. pontban írtam, a Vht. 210/A. és 210/B. §-ai tartalmazzák azokat a rendeleteket, amelyek alapján meghozott határozatok végrehajtásánál a végrehajtható okirat kiállítását elismerési eljárás előzi meg.

Vannak azonban olyan uniós rendeletek, amelyek kifejezetten eltörlik ezt az előzetes eljárást. Ezek a következők:

5.1. A tanács tartással kapcsolatos 4/2009/EK rendelete

E rendelet IV. fejezet 1. szakasz 17. cikke, mely szerint a 2007. évi hágai jegyzőkönyv hatálya alá tartozó olyan tagállamokban meghozott határozatokat a többi tagállamban külön eljárás alkalmazásának szükségessége és az elismerés megtámadása nélkül el kell ismerni (ezek a 2011. június 18. napja után indult eljárásokban hozott határozatok, kivéve a brit határozatok).

5.2. A nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat végrehajtásáról (is) szóló 805/2004/EK rendelet

E rendelet preambulum (9) bekezdése és 5. cikke rendelkezik az előzetes eljárás eltörléséről, miszerint a származási tagállamban európai végrehajtható okiratként hitelesített határozatot a többi tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánítás szükségessége és az elismerés megtámadhatóságának lehetősége nélkül el kell ismerni és végre kell hajtani.

5.3. Az európai fizetési meghagyásról szóló 1896/2006/EK rendelet

A rendelet 19. cikke szerint a származási tagállamban végrehajthatóvá vált európai fizetési meghagyást a többi tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás és az elismerés kifogásolásának bármilyen lehetősége nélkül el kell ismerni és végre kell hajtani.

5.4. A kis értékű követelésekről szóló 861/2007/EK rendelet

A rendelet 20. cikke rendelkezik akként, hogy a valamely tagállamban a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítéletet a többi tagállamban végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás és az elismerés kifogásolásának bármilyen lehetősége nélkül el kell ismerni, és végre kell hajtani.

5.5. 1215/2012/EU rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, mint sajátos szabályrendszer

E rendelet szabályait a 2015. január 10. után indult eljárásokban hozott határozatokra, az azt követően kiállított közokiratokra és megkötött perbeli egyezségekre kell alkalmazni, joggyakorlata tehát még nincs. A rendelet célja az igazságszolgáltatáshoz történő hozzáférés egyszerűsítése, mivel a joghatóságra és a határozatok elismerésére vonatkozó nemzeti jogszabályok között fennálló egyes különbségek akadályozzák a belső piac megfelelő működését. Kulcsfontosságúak a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatósági összeütközésre vonatkozó szabályok egységesítésére, valamint az egyes tagállamok által hozott határozatok gyors és egyszerű elismerésének és végrehajtásának biztosítására irányuló rendelkezések [preambulum (4) bekezdés].

A rendelet szerint ugyan a határozatot nem kell külön elismerni, azonban, amennyiben egy másik tagállamban hozott határozat végrehajtását kérik, a bíróság a tanúsítványt kézbesíti annak a félnek, aki ellen a végrehajtást kérik, még az első végrehajtási intézkedést megelőzően. A

tanúsítványhoz csatolni kell a határozatot, ha azt az említett személy részére még nem kézbesítették (43. cikk).

További sajátosság, hogy bármelyik fél kérheti a határozat elismerésének megtagadását a rendeletben meghatározott okok alapján (tartalmi vizsgálatot ez a rendelet sem tesz lehetővé).

A rendelet hatályon kívül helyezi a 44/2001/EK rendeletet, azonban továbbra is a 44/2001/EK rendelet alkalmazandó azokra a 2015. január 10. előtt indított eljárásokban hozott határozatokra, az alaki követelményeknek megfelelően az említett napot megelőzően kiállított vagy nyilvántartásba vett közokiratokra és az említett napot megelőzően jóváhagyott vagy megkötött perbeli egyezségekre, amelyek az említett rendelet hatálya alá tartoznak (80. cikk).

5.5. Mit jelent, hogy nincs elismerési eljárás?

A felsorolt esetekben külön kérelmet tehát nem kell előterjeszteni a határozat elismerése iránt. Ekkor csupán egy szakasza van az eljárásnak, a végrehajtás elrendelése, azaz csupán végrehajtható okiratot (végrehajtási lap vagy záradék), a határozatot, annak fordítását és a tanúsítványt kell a bírósághoz benyújtani.

5.6. Jogorvoslat az elismerést nem igénylő esetekben

A végrehajtás elrendelésével szemben belföldi határozatok végrehajtása esetén fellebbezésnek nincs helye, a végrehajtási lap visszavonását vagy a záradék törlését lehet kérni, amennyiben azokat a bíróság a törvény megsértésével állította ki.

Az elismerést nem igénylő határozatok esetén is lehetőség van Vht. 211. § (3) bekezdése szerint a végrehajtási lap visszavonására, illetőleg a záradék törlésére ha a bíróság az adós kérelmére megállapítja, hogy

a) a 805/2004/EK rendelet 21. cikke alapján a végrehajtás visszautasításának,

b) az 1896/2006/EK rendelet 22. cikkének (1) bekezdése vagy a 861/2007/EK rendelet 22. cikkének (1) bekezdése alapján a végrehajtás elutasításának vagy

c) a 4/2009/EK tanácsi rendelet 21. cikk (2) bekezdésének második albekezdése, vagy az 1215/2012/EU rendelet 46. cikke alapján a végrehajtás megtagadásának

feltételei fennállnak.

6. Összegzés

A külföldi határozatok elismerésénél és végrehajtásánál főszabály szerint szükség van külön elismerési eljárás lefolytatására, kivéve az 5. pontban említett határozatoknál. Az elismerési eljáráshoz benyújtott kérelem mellé a Vht-ban és az elismerés alapjául szolgáló törvényben, egyezményben, uniós rendeletben foglalt iratokat kell csatolni. Amennyiben a végrehajtás uniós aktuson alapul, úgy az abban foglaltak szerint kiállított tanúsítvány is szükségszerű eleme az elismerésnek.

Az elismerést nem igénylő határozatok végrehajtásánál a végrehajtási kérelem maga a végrehajtási lap vagy záradék előterjesztése, azonban ezen végrehajtható okiratok mellé a határozat és a tanúsítvány egy-egy példánya is szükséges.

Az eljárási sémát a következő ábrán mutatom be:

